

การศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า “ค่อย” ที่ปรากฏใช้ในภาษาไทย

A study in Functions of the word /khôj/ in Thai

(Received: March 11, 2019; Revised: March 23, 2019; Accepted: April 22, 2019)

กรชนก นันทกนก¹, เบญจวรรณ สุขวัฒน์²

Kornchanok Nanthakanok, Benjawan Sukwat

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ค่อย ที่ปรากฏใช้ในภาษาไทยปัจจุบันตามแนวไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา ผลการศึกษาหน้าที่และความหมายของคำว่า “ค่อย” พบว่า สามารถจัดกลุ่มความความหมายตามบริบทการใช้ได้ 3 กลุ่ม คือ ‘ไม่ดัง เบา’ ‘ลักษณะอาการใดๆ ที่ไม่ดัง หรือ เบา’ และ ‘ลำดับถัดไป ไม่ใช่ขณะนี้’ เมื่อวิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ของการใช้คำว่า ค่อย จึงสามารถสรุปได้ 2 หมวดหมู่ คือ หมวดหมู่คำศัพท์ ได้แก่ กริยาหลักและกริยาวิเศษณ์ อีกทั้งยังพบหมวดหมู่คำหน้าที่ คือ กริยาช่วย เมื่อพิจารณาลักษณะทางความหมายของหมวดหมู่ที่ต่างกันสอดคล้องกับโครงสร้างวากยสัมพันธ์ที่ต่างกันออกไป แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงลักษณะบางประการที่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์ คือ การเกิดความหมายทั่วไป การสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิม และการขยายความหมายเชิงอุปลักษณะโดยกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา “ค่อย” ในภาษาไทยปัจจุบันจำแนกเป็น 2 เส้นทาง ได้แก่ คำกริยาหลักกลายเป็นกริยาวิเศษณ์และคำกริยาหลักกลายเป็นคำกริยาช่วยที่บ่งทศนภาวะที่อาจเป็นจริง

คำสำคัญ: ค่อย, หน้าที่ทางไวยากรณ์, ไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา

¹ อาจารย์ประจำ โปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (Lecturer of the program of Thai Language and Culture Faculty of Humanities Chiang Rai Rajabhat University)
e-mail: korncha@yahoo.com

² อาจารย์ประจำ โปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (Lecturer of the program of Thai Language and Culture Faculty of Humanities Chiang Rai Rajabhat University)

Abstract

This paper aims to study in Functions of the word /khôj/ in Thai by using Functional-Typological Grammar framework. The study of functions and meanings reveal that the word /khôj/ has 2 functions and 3 meanings: (1) /khôj/ as lexical words which contains a grammatical meaning 'lighten' and 'lightly, gradually', (2) the word /khôj/ as function words which contains a grammatical meaning 'next order, not now'. The grammaticalized /khôj/ would have 3 characteristics: (1) generalization (2) decategorialization and (3) metaphorical extension. The analysis of grammaticalization /khôj/ reveals that the word /khôj/ has 2 grammaticalization pathways: (1) from the verb /khôj/ to adverb /khôj/ and (2) from the verb /khôj/ to Irrealis modality verb.

Keywords: the word /khôj/ in Thai / Functions of the word / Functional-Typological Grammar

บทนำ

ในการใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน พบว่า คำหลายคำสามารถทำหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ได้หลายหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นคำศัพท์ (lexical words) หรือหน่วยคำไวยากรณ์ (grammatical morphemes) ที่เป็นคำแสดงหน้าที่ในโครงสร้างทางไวยากรณ์ของประโยคและเชื่อมโยงความในสัมพันธ์สาร แสดงให้เห็นได้ในบริบทที่ต่างกันออกไป เช่น ฉันทวิม ฉันทวิ เมื่อจำแนกหมวดหมู่คำศัพท์ตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ โดยจำแนกตามตำแหน่งทั่วไปของคำในประโยค พบว่า คำว่า หวี เป็นได้ทั้งคำนามและคำกริยา

การศึกษาคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ในภาษาไทยมีผู้ศึกษาวิจัยทั้งในเชิงประวัติและเฉพาะสมัย การศึกษาเชิงประวัติจะสืบค้นที่มาของคำไวยากรณ์และเส้นทางการเปลี่ยนแปลงคำในฐานะการเปลี่ยนแปลงภาษาประเภทหนึ่ง ส่วนการศึกษาเฉพาะสมัยจะศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่ปรากฏอยู่ในภาษาปัจจุบัน เพื่อหาหลักเกณฑ์ในการปรากฏของหมวดคำไวยากรณ์หมวดต่างๆ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ในภาษาไทย อาทิ การศึกษาคำกริยากลายเป็นคำบุพบทภาษาไทย (จรัสดาว อินทรทัศน, 2539) การศึกษาคำช่วยหน้ากริยา *คง ควร ต้อง ได้ หน้า* ที่กลายมาจากคำกริยา (ไพทยา มีสัตย์, 2540) การศึกษาเชิงประวัติคำว่า *แล้ว อยู่ อยู่แล้ว* (มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์, 2546) คำว่า *ยัง* (สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ, 2551) คำว่า *ไป* (วรลักษณ์ วีระยุทธ, 2556) และคำว่า *ไว้* (สัณห์ธวัช ธัญวงศ์, 2557) โดยงานวิจัยเหล่านี้ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของหมวดคำกริยาที่ผ่านกระบวนการอุปลักษณะ นามนัยและการวิเคราะห์ใหม่ ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางด้านอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของหมวดคำที่มีความสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะในงานของ จรัสดาว อินทรทัศน (2539) ที่วิเคราะห์คำบุพบทที่มีรูปเดียวกันกับ

คำกริยา พบว่าส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์นั้นได้ศึกษาตามแนวไวยากรณ์หน้าที่ โดยได้นำแนวทฤษฎีต้นแบบ (Prototype theory) ของ Givón (1979, 1984) มาใช้ในการจำแนกหมวดคำที่ใช้ในการศึกษาคำที่มีลักษณะหมวดคำครบถ้วนจะถูกจัดเป็นสมาชิกต้นแบบของหมวดคำ (prototypical member) ส่วนคำที่มีลักษณะไม่ครบถ้วนจะถูกจัดให้เป็นสมาชิกรอบนอกของหมวดคำ (peripheral member) (จรัสดาว อินทรทัศน, 2539, น.6) ซึ่งลักษณะการจัดหมวดหมู่คำตามแนวทฤษฎีต้นแบบนี้สามารถแสดงความสัมพันธ์ของคำระหว่างหมวดหมู่ หากนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบหมวดคำในแต่ละสมัยจะทำให้เห็นลักษณะหมวดหมู่ของคำอย่างชัดเจนขึ้น

นอกจากนี้ งานวิจัยที่ผ่านมายังพบลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและทางวากยสัมพันธ์ของคำที่มักจะเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนตำแหน่งหรือคำนั้นปรากฏอยู่ในโครงสร้างกริยาเรียง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาชุดกริยาในภาษาไทย ของ อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2555) ที่ได้วิเคราะห์ใหม่ (re-analysis) เพื่อจำแนกชุดกริยาในภาษาไทยออกเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบ (prototypical serial verb constructions) และหน่วยสร้างกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ (less-prototypical serial verb constructions) ตามทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา (Functional-Typological Grammar) วิเคราะห์ภาษาโดยพิจารณารูปและความหมายที่ใช้ในการสื่อสาร พบว่า กริยาเรียงที่เกิดขึ้นจะมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization)

จากการศึกษาเรื่องคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ระดับคำในภาษาไทยตามแนวคิดทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา ที่เสนอโดย Givón (2001) การศึกษาคำนี้จะศึกษาเฉพาะการใช้คำว่า ค่อย ในภาษาไทยปัจจุบัน ซึ่งยังไม่เคยมีการศึกษาคำว่า ค่อย ตามแนวคิดทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะมาก่อนทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ค่อย ที่ปรากฏใช้ในภาษาไทยปัจจุบัน

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณะภาษา (Givon, 2001)

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำชนิดต่างๆ

ในภาษาไทย

2. เก็บข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษา โดยสืบค้นข้อความที่มีคำว่า “ค่อย” จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติจำนวน 20 การปรากฏ ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนที่สามารถแสดงเวลาคำพูด (speech time) ได้ เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า “ค่อย” ที่ปรากฏใช้ในภาษาไทยปัจจุบัน จึงจะศึกษาในแนวทางภาษาเฉพาะสมัย

3. วิเคราะห์ข้อมูล

- 3.1 จัดกลุ่มทางความหมายตามการปรากฏการใช้
- 3.2 วิเคราะห์ความหมายและหน้าที่ของคำ “ค่อย” ที่ปรากฏ
- 3.3 วิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ “ค่อย”

4. สรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. การจัดกลุ่มทางความหมาย

จากข้อมูลเบื้องต้น พบการปรากฏใช้ คำว่า “ค่อย” ในบริบทที่ต่างกัน สามารถจัดกลุ่มความหมายตามบริบทการใช้ได้ 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 หมายถึง ‘ไม่ดัง เบา’

- (1) อย่างเวลาอยู่ในห้องสมุดที่เงียบ เราก็จะเสียงดังมาก คนหันมามอง
เพื่อนก็บอกให้ค่อยๆ

กลุ่มที่ 2 หมายถึง ‘ลักษณะอาการใดๆ ที่ไม่ดัง หรือ เบา’

- (3) พูดค่อย
- (4) เดินค่อย
- (5) ค่อยค่อย (ค่อยๆ)

กลุ่มที่ 3 หมายถึง ‘ลำดับถัดไป ไม่ใช่ขณะนี้’

- (2) โดยหงายฝ่ามือปลายนิ้วจกดกัน ค่อยๆยกฝ่ามือขึ้นมาตามจังหวะการทรงตัวขึ้นจนตัวตรง
- (6) ถ้ามีว่แก้ปัญหาตัวเองก่อนแล้วค่อยไปจัดการโครงสร้างใหญ่ๆ มันผิด
- (7) เชิงเทียนก็เข้าตัวให้เรียบร้อย พอถึงวันงานตอนเช้าถึงค่อยทำงานดอกไม้
- (8) ของดิฉันมีปลาเค็มคะ เก็บใส่ช่องฟรีซเลยนะคะ เวลาจะรับประทานค่อยเอาออกมา
- (9) ทุกคนต้องออกจากเรือชูชีพ เข้าไปในเรือโซติแอกแล้วค่อยปีนบันไดลงขึ้นเรือใหญ่
- (10) หนูน้อยโคลีกะว่าเป็นทหารสักสองปีแล้วค่อยออกมาทำงานอื่น
- (11) คุณตุ๊กทำท่ารีบๆ บอกว่าไม่ดู วันนี้รีบไว้วันหลังค่อยดูแล้วก็รีบเดินหนีไปเข้าไป
- (12) ไว้เป็นเศรษฐกิจอย่างที่แขกทำนายเมื่อไหร่ค่อยกลับมาดูกันใหม่ก็แล้วกัน

- (13) ข้าพเจ้าก็เข้าห้องนอน ถอดเสื้อนอก เสื้อในทิ้งไว้เต็มห้องแล้วค่อยคลานขึ้นเตียง
- (14) ตอนนั้นยังคิดว่าอาจจะต้องตีไปเรื่อยๆ รอจนถึง ม.6 ค่อยเอ็นท์
โชคดีเอ็นท์ติดตอน ม.5
- (15) ถ้าผมบอกแฟนบอกว่า รอเดี๋ยวนะ ให้ผมกินเสร็จก่อนแล้วค่อยแจกลายเซ็น
- (16) วันไหนถ้ารถที่บ้านว่างค่อยไป
- (17) ดาวให้เงินผมยืมหมื่นหนึ่ง บอกมีเมื่อไหร่ค่อยคืนแล้วกัน ตั้งปีหนึ่งกว่าผมจะใช้หมด
- (18) ก็ต้องไปดูว่านาฬิกาเขาทำยังไง ได้ไปเห็นว่านาฬิกานี้กว่าจะออกมาแต่ละเรือน ต้องวาด
รูปเป็นแบบก่อน ค่อยมาสร้างประกอบ
- (19) ข้าพเจ้าก็ว่า เออ แล้วค่อยคิดกันใหม่
- (20) ดิฉันควรหมั่นสอนว่าคอยให้แม่พูดให้จบก่อนจึงค่อยพูด

2. ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์

จากการจัดกลุ่มความหมายคำว่า *ค่อย* ตามบริบทการใช้ทั้ง 3 กลุ่มนั้น เมื่อนำมาวิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ที่ปรากฏในข้อมูล แสดงได้ดังนี้

ความหมายกลุ่มที่ 1 หมายถึง ‘ไม่ดัง เบา’

ข้อมูล

- (1) อย่างเวลาอยู่ในห้องสมุดที่เงียบ เราก็จะเสียงดังมาก คนหันมามอง
เพื่อนก็บอกให้ค่อยๆ

จากข้อมูลพบว่า ลักษณะทางอรรถศาสตร์ คำว่า *ค่อย* เป็นกริยาสภาพการณ์ จัดอยู่ในความหมายกลุ่มที่ 1 ตามการวิเคราะห์ หมายถึง ‘ไม่ดัง เบา’ ส่วนลักษณะทางวากยสัมพันธ์ คือ กริยากรรม ซึ่งเป็นกริยาหลักของประโยค

ความหมายกลุ่มที่ 2 หมายถึง ‘ลักษณะอาการใดๆ ที่ไม่ดัง หรือ เบา’

ข้อมูล (3) พูดค่อย

(4) เดินค่อย

(5) ค่อยค่อย (ค่อยๆ)

จากข้อมูลพบว่า คำว่า *ค่อย* ปรากฏร่วมกับคำกริยาอื่นๆ ในลักษณะกริยาเรียง สื่อความถึง ‘ลักษณะอาการใดๆ ที่ไม่ดัง หรือเบา’ โดยพบว่า คำว่า *ค่อย* จะปรากฏหลังคำกริยาอื่นเสมอ ลักษณะการปรากฏเช่นนี้

สอดคล้องกับ ผลการศึกษาวิเคราะห์ชุดกริยาในภาษาไทย โดยอัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2555) ในเรื่องของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ คำกริยา *ค่อย* ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาอื่นๆ ในงานวิจัยนี้ มีลักษณะของกริยาเรียงที่เป็นชุดกริยาหลัก-กริยาไวยากรณ์ ประเภทกริยาหลักและกริยาวิเศษณ์

ความหมายกลุ่มที่ 3 หมายถึง ‘ลำดับถัดไป ไม่ใช่ขณะนี้’

- ข้อมูล (2) โดยหงายฝ่ามือปลายนิ้วจกดกัน ค่อยยกฝ่ามือขึ้นมาตามจังหวะการทรงตัวขึ้นจนตัวตรง
- (6) ถ้ามันแก้ปัญหามันเองก่อนแล้วค่อยไปจัดการโครงสร้างใหญ่ๆ มันผิด
 - (7) เชิงเทียนก็เข้าตัวให้เรียบร้อย พอถึงวันงานตอนเช้าถึงค่อยทำงานดอกไม้
 - (8) ของดิฉันมีปลาเค็มค่ะ เก็บใส่ช่องฟรีซเลยนะค่ะ เวลาจะรับประทานค่อยเอาออกมา
 - (9) ทุกคนต้องออกจากเรือชูชีพ เข้าไปในเรือโซติแอกแล้วค่อยปีนบันไดลงขึ้นเรือใหญ่
 - (10) หนูน้อยโคลีก็จะเป็นทหารสักสองปีแล้วค่อยออกมาทำงานอื่น
 - (11) คุณตุ๊กทำทำรีบๆ บอกว่าไม่ดู วันนี้รีบไว้วันหลังค่อยดูแล้วก็รีบเดินหนีไปเข้าไป
 - (12) ไว้เป็นเศรษฐกิจที่แยกทำนายเมื่อไหร่ค่อยกลับมาดูกันใหม่ก็แล้วกัน
 - (13) ข้าพเจ้าก็เข้าห้องนอน ถอดเสื้อนอก เสื้อในทิ้งไว้เต็มห้องแล้วค่อยคลานขึ้นเตียง
 - (14) ตอนนั้นยังคิดว่าอาจจะต้องตีไปเรื่อยๆ รอจนถึง ม.6 ค่อยเอ็นท์
โชคดีเอ็นท์ติดตอน ม.5
 - (15) ถ้าผมบอกแฟนบอกว่า รอเดี๋ยวนะ ให้ผมกินเสร็จก่อนแล้วค่อยแจกจ่ายเงิน
 - (16) วันไหนถ้ารถที่บ้านว่างค่อยไป
 - (17) ดาให้เงินผมยืมหมื่นหนึ่ง บอกมีเมื่อไหร่ค่อยคืนแล้วกัน ตั้งปีหนึ่งกว่าผมจะใช้หมด
 - (18) ก็ต้องไปดูว่านาฬิกาเขายังไง ได้ไปเห็นว่านาฬิกานี้กว่าจะออกมาแต่ละเรือน ต้องวาดรูปเป็นแบบก่อน ค่อยมาสร้างประกอบ
 - (19) ข้าพเจ้าก็ว่า เออ แล้วค่อยคิดกันใหม่
 - (20) ดิฉันควรหมั่นสอนว่าคอยให้แม่พูดให้จบก่อนจึงค่อยพูด

จากข้อมูลความหมายกลุ่มที่ 3 พบว่า การใช้คำกริยา *ค่อย* จะปรากฏร่วมกับคำกริยาอื่นๆ ในลักษณะกริยาเรียงที่เป็นกริยาหลักและกริยาช่วยเรียงต่อกัน สื่อความถึง ‘ลำดับถัดไป ไม่ใช่ขณะนี้’ โดยพบว่า คำว่า *ค่อย* ปรากฏในตำแหน่งหน้ากริยาหลักและเปลี่ยนแปลงไปทำหน้าที่เป็นคำกริยาช่วยที่บ่งทิศนะภาวะ ซึ่งมาจากกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ทำให้ความหมายแตกต่างจากความหมายเมื่อใช้เป็นกริยาแท้ สอดคล้องกับ การศึกษาในเรื่องของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบที่คำกริยา *ค่อย* ที่ในส่วนนี้ มี

ลักษณะของกริยาเรียงที่เป็นชุดกริยาไวยากรณ์-กริยาหลัก ประเภทกริยาช่วยและกริยาหลัก (อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา, 2555)

ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ของการใช้คำว่า *ค่อย* จึงสามารถสรุปได้ 2 หมวดหมู่ ดังนี้

1. หมวดหมู่คำศัพท์

1.1 กริยาหลัก

1.2 กริยาวิเศษณ์

2. หมวดหมู่คำหน้าที่

2.1 กริยาช่วย

1. หมวดหมู่คำศัพท์

1.1 กริยาหลัก

ข้อมูล

(1) อย่างเวลาอยู่ในห้องสมุดที่เงียบ เราก็จะเสียงดังมาก คนหันมามอง

เพื่อนก็บอกให้ค่อยๆ

จากข้อมูลพบว่า ลักษณะทางอรรถศาสตร์ คำว่า *ค่อย* เป็นกริยาสภาพการณ์ จัดอยู่ในความหมายกลุ่มที่ 1 ตามการวิเคราะห์ หมายถึง ‘ไม่ดัง เบา’ ส่วนลักษณะทางวากยสัมพันธ์ คือ กริยากรรม

1.2 กริยาวิเศษณ์

ข้อมูล

(3) พูดค่อย

(4) เดินค่อย

(5) ค่อยค่อย (ค่อยๆ)

จากข้อมูลพบว่า ลักษณะทางอรรถศาสตร์ คำว่า *ค่อย* เป็น กริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ (manner) ทำหน้าที่แสดงรายละเอียดของเหตุการณ์เพิ่มเติมจากคำกริยาหลัก จัดอยู่ในความหมายกลุ่มที่ 2 หมายถึง ‘ลักษณะอาการใดๆ ที่ไม่ดัง เบา’ ส่วนลักษณะทางวากยสัมพันธ์ พบว่า คำว่า *ค่อย* เป็นส่วนขยายกริยาหลักในประโยค ซึ่งจะปรากฏตามหลังกริยาหลักเสมอและสามารถเป็นส่วนขยายวิเศษณ์ด้วยตนเอง

2. หมวดหมู่คำหน้าที่

2.1 กริยาช่วย

จากการศึกษา พบว่า การใช้คำว่า *ค่อย* ทำหน้าที่เป็นกริยาช่วยบ่งทศนะที่อาจเป็นจริง ซึ่งเกิดจากกริยาหลักรับอนุประโยคเติมเต็ม โดยในการศึกษาคั้งนี้พบ 2 กลุ่ม คือ อนุประโยคเติมเต็มกลุ่มทศภาวะและอนุประโยคเติมเต็มกลุ่มการรับรู้ ปริธาน ถ้อยคำ ดังนี้

2.1.1 กริยาช่วยบ่งทศภาวะที่อาจเป็นจริง กริยาหลักรับอนุประโยคเติมเต็มกลุ่มทศภาวะ
พบลักษณะทางความหมายกลุ่มที่ 3 คือ ‘ลำดับถัดไป ไม่ใช่ขณะนี้’

ตัวอย่าง

- (8) ของดิฉันมีปลาเค็มคะ เก็บใส่ช่องฟรีชเลยนะคะ เวลาจะรับประทานค่อยเอาออกมา
- (10) หนูมน้อยโคธีกะว่าเป็นทหารสักสองปีแล้วค่อยออกมาทำงานอื่น
- (11) คุณตุ๊กทำทำรีบๆ บอกว่าไม่ดู วันนี้รีบไว้วันหลังค่อยดูแล้วก็รีบเดินหนีไปซ้ำไป
- (12) ไว้เป็นเศรษฐีอย่างที่แซกทำนายเมื่อไหร่ค่อยกลับมาดูกันใหม่ก็แล้วกัน
- (17) ดาวให้เงินผมยืมหมื่นหนึ่ง บอกมีเมื่อไหร่ค่อยคืนแล้วกัน ตั้งปีหนึ่งกว่าผมจะใช้หมด

2.1.2 กริยาช่วยบ่งทศภาวะที่อาจเป็นจริง กริยาหลักรับอนุประโยคเติมเต็มกลุ่มการรับรู้
ปริธาน ถ้อยคำ พบลักษณะทางความหมายกลุ่มที่ 3 คือ ‘ลำดับถัดไป ไม่ใช่ขณะนี้’

ตัวอย่าง

- (19) ข้าพเจ้าก็ว่า เออ แล้วค่อยคิดกันใหม่

จากการจัดหมวดหมู่ทางความหมายที่ได้จากการตีความจากบริบทการใช้คำว่า *ค่อย* ในภาษาไทยปัจจุบัน มีความแตกต่างทางด้านความหมายตามบริบทการใช้ อีกทั้งเมื่อวิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ของการใช้คำว่า *ค่อย* ในแต่ละหมวดหมู่แล้ว พบว่า ลักษณะทางความหมายที่ต่างกันสอดคล้องกับโครงสร้างวากยสัมพันธ์ที่ต่างกันออกไป ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงลักษณะบางประการที่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

3. การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของกริยาหลัก “ค่อย”

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) เป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยคำตามกาลเวลาจากคำศัพท์ (lexical item) ในหมวดหมู่ไวยากรณ์หลัก ซึ่งมักได้แก่คำนามและคำกริยา ไปสู่หมวดไวยากรณ์อื่นที่เป็นคำไวยากรณ์ ทั้งที่มีปรากฏอยู่แล้วหรือไปเป็นหมวดหมู่ไวยากรณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นมาในภาษา กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เริ่มจากปรากฏการณ์ที่หน่วยคำไปปรากฏใช้ในโครงสร้างที่เป็นบริบทเฉพาะบ่อยครั้ง ต่อมาเมื่อความหมายเดิมของคำนั้นเกิดเลือนลง (semantic bleaching) หรือเกิดการกลายความหมายเดิมเป็นเชิงอุปลักษณ์ (metaphoric change of prototypes) คำนั้นจึงสูญเสียคุณสมบัติของการ

เป็นสมาชิกของหมวดหมู่เดิม จนกระทั่งคำนั้นนำไปใช้กับโครงสร้างเดิมไม่ได้อีกต่อไป คำดังกล่าวจึงสิ้นสุดลงที่หมวดหมู่อื่นหรือเกิดเป็นหมวดหมู่ใหม่ขึ้นมา ทำให้ต้องมีการวิเคราะห์ใหม่และผลที่ตามมาก็คือการลดรูปหน่วยคำหรือหน่วยเสียง (Givón, 1986; DeLancey, 1997; Hopper&Traugott, 2003 อ้างใน อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา, 2555)

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เกิดขึ้นในคำว่า *ค่อย* ประกอบไปด้วยการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์ ดังนี้

3.1 การเกิดความหมายทั่วไป

กระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไป (generalization) คือ กระบวนการทำให้ความหมายเดิมมีลักษณะเป็นความหมายทั่วไป โดยการลดข้อจำกัดในการปรากฏร่วมทางความหมายของคำเดิม ทำให้คำสามารถขยายไปปรากฏในบริบทที่ไม่สามารถปรากฏได้ก่อนหน้านี้และหน้าที่ทางไวยากรณ์เฉพาะบริบทมีหน้าที่ทางไวยากรณ์ทั่วไป โดยทำให้คำหรือโครงสร้างไวยากรณ์ขยายรูปแบบการปรากฏทางวากยสัมพันธ์กว้างขึ้น รวมถึงการที่คำซึ่งแต่เดิมมีความซับซ้อนกลายเป็นคำที่มีความหมายทั่วไปมากขึ้น สามารถปรากฏในบริบทต่างๆ ได้มากขึ้น

จากการวิเคราะห์พบว่า คำว่า *ค่อย* ที่เป็นกริยาหลัก หมายถึง ‘ไม่ดัง เบา’ เช่น *อย่างเวลาอยู่ในห้องสมุดที่เงียบ เราก็จะเสียงดังมาก คนหันมามอง เพื่อนก็บอกให้ค่อยๆ* คำกริยาหลัก *ค่อย* กลายเป็นคำกริยาวิเศษณ์จะปรากฏร่วมกับคำกริยาอื่นในลักษณะกริยาเรียง โดยปรากฏในตำแหน่งหลังกริยาหลัก เมื่อพิจารณาความหมายตามบริบทการใช้แล้ว พบว่า ความหมายมีความหมายทั่วไปมากขึ้น ไม่ได้แสดงความเป็นกริยาสภาพการณ์เหมือนเดิม แต่เป็นเพียงกริยาวิเศษณ์ที่แสดงลักษณะของการกระทำกริยานั้น ๆ ว่ามีลักษณะเบาไม่ดัง เช่น *เธอพูดค่อยๆ*

3.2 การสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิม

กระบวนการสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความหมาย หน่วยคำวากยสัมพันธ์ ในการศึกษาพบว่า การที่หมวดคำหลัก คือ คำกริยาหลัก *ค่อย* เมื่อมีการใช้ในรูปแบบของกริยาเรียงทำให้เกิดการสูญเสียคุณสมบัติหรือหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ จากการศึกษาพบว่า คำว่า *ค่อย* กลายเป็นคำที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้น คือทำหน้าที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์และคำกริยาช่วย

3.3 การขยายความหมายเชิงอุปลักษณะ

การถ่ายโอนความหมายหรือการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวงมโนทัศน์ โดยการเปรียบเทียบสิ่งที่อยู่คนละขอบเขตกัน ได้แก่ การทำซึ่งมีความหมายรูปธรรมข้ามขอบเขตไปเป็นคำที่มีความหมายนามธรรมเมื่อกลายเป็นคำไวยากรณ์

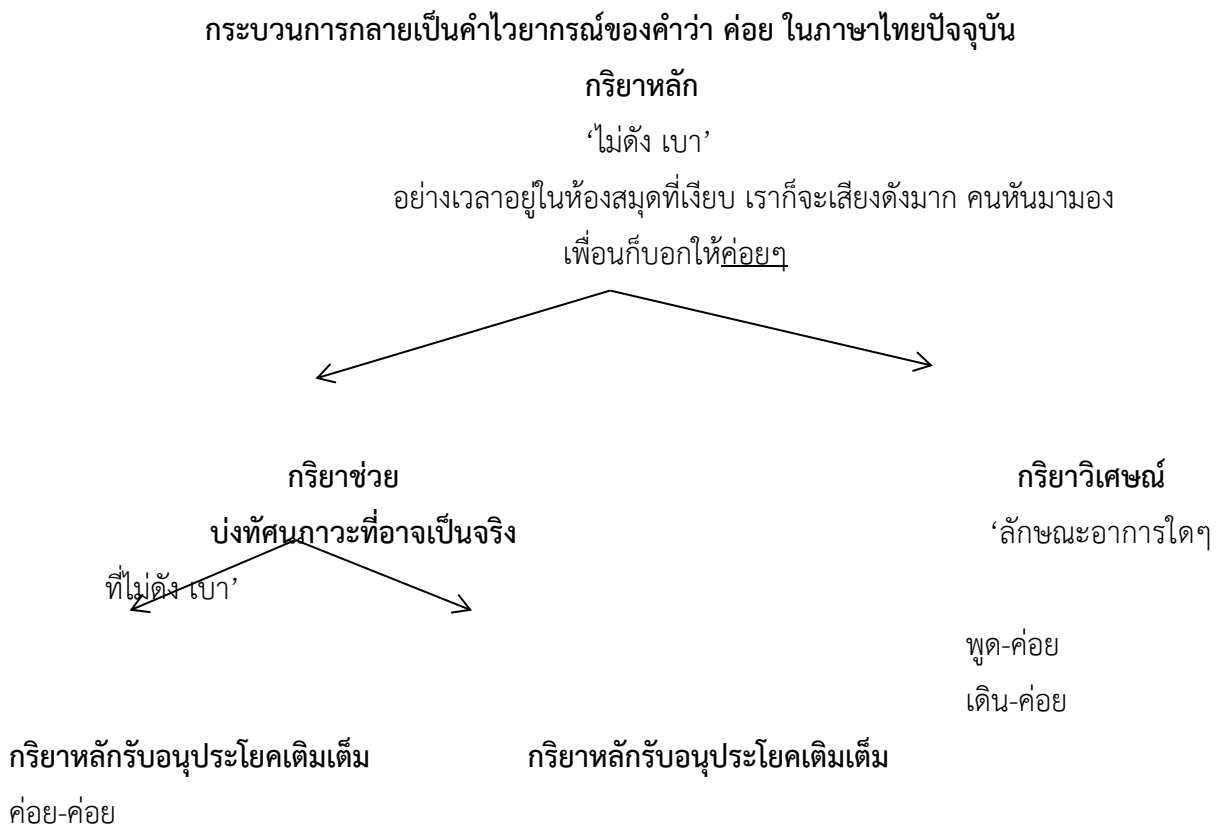
จากการศึกษาพบว่า คำกริยาหลัก *ค่อย* เดิมเป็นกริยาสภาพการณ์เกิดการขยายความหมายเชิงอุปลักษณะกลายเป็นคำกริยาวิเศษณ์ที่แสดงลักษณะ เมื่อปรากฏในรูปกริยาเรียงที่คำกริยาวิเศษณ์ *ค่อย* ปรากฏ

ตามหลังกริยาหลัก นอกจากนี้ คำกริยาหลัก *ค่อย* ได้ขยายความหมายไปสู่การบ่งทัศนภาวะที่อาจเป็นจริง ในหมวดของคำกริยาช่วย โดยมีโครงสร้างเป็นกริยาเรียงที่คำว่า *ค่อย* เป็นกริยาช่วยปรากฏหน้ากริยาหลักที่รับอนุประโยคเต็มเต็ม ซึ่งเมื่อพิจารณาความหมายจะเห็นได้ว่า คำว่า *ค่อย* ที่เป็นกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะที่อาจเป็นจริงนี้ ยังมีนัยยะของการบ่งกาลอนาคตได้อีกด้วย

เมื่อพิจารณาการใช้คำ “ค่อย” พบว่า ความหมายของกริยาหลัก กริยาวิเศษณ์และกริยาช่วยมีความแตกต่างทางด้านอรรถศาสตร์ ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการกลายเป็นคำทางไวยากรณ์ อีกทั้งกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการศึกษานี้ ยังสอดคล้องกับขั้นตอนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของกริยาศัพท์ ที่ อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2558) ได้เสนอไว้ คือ

กริยาหลัก > กริยาวิเศษณ์ > กริยาช่วย > รูปติด

โดยการศึกษาครั้งนี้ คำว่า “ค่อย” ได้ปรากฏเป็นกริยาหลัก กริยาวิเศษณ์และกริยาช่วย แต่ยังไม่ปรากฏขั้นรูปติด จากการศึกษาพบว่ากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา “ค่อย” ในภาษาไทยปัจจุบันจำแนกเป็น 2 เส้นทาง ได้แก่ คำกริยาหลักกลายเป็นกริยาวิเศษณ์และคำกริยาหลักกลายเป็นคำกริยาช่วยที่บ่งทัศนภาวะที่อาจเป็นจริง แสดงได้ในแผนภูมิ ดังนี้

กลุ่มทัศนภาวะ

กลุ่มการรับรู้ ปริมาณ ถ้อยคำ

‘ลำดับถัดไป ไม่ใช่ขณะนี้’
ถ้ามันแก้ปัญหาดูเองก่อนแล้ว
ค่อย-ไปจัดการโครงสร้างใหญ่ๆ มันผิด

‘ลำดับถัดไป ไม่ใช่ขณะนี้’
ข้าพเจ้าก็ว่า เออ แล้วค่อย-คิดกันใหม่

ของดินฉันมีปลาเค็มค่ะ เก็บใส่ช่องฟรีชเลยนะคะ
เวลาจะรับประทานค่อยเอาออกมา

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาคำว่า ค่อย ที่ปรากฏในภาษาไทยปัจจุบัน พบว่า มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ 3 หน้าที่และความหมาย 3 ความหมาย ผลการศึกษาหน้าที่และความหมาย พบว่า หมวดคำเนื้อหา คำว่า ค่อย ที่เป็นคำกริยาหลัก หมายถึง ‘ไม่ดัง เบา’ และคำกริยาวิเศษณ์ หมายถึง ‘ลักษณะอาการใดๆ ที่ไม่ดัง เบา’ ส่วนในหมวดคำไวยากรณ์ มีหน้าที่เป็นคำกริยาช่วย หมายถึง ‘ลำดับถัดไป ไม่ใช่ขณะนี้’

การวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า ค่อย พบว่าจะเกิดในโครงสร้างกริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ สอดคล้องตามแนวคิดที่ Givón เสนอว่า แนวคิดทฤษฎีต้นแบบรวมกับการขยายขอบเขตเชิงอุปลักษณะ นำไปสู่การขยายขอบเขตต้นแบบ (prototype extension) สามารถอธิบายกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้ เพราะสนับสนุนหลักการเบื้องต้นว่า คำไวยากรณ์บางคำ อาจพัฒนาจากสมาชิกรอบนอกของหมวดคำหลัก หากคำเหล่านั้นมีหน้าที่ทางไวยากรณ์มากขึ้นจนมีลักษณะทางไวยากรณ์มากกว่าลักษณะเดิมที่เป็นคำหลัก (อ้างใน จรัสดาว อินทรทัศน, 2539) โดยจากข้อมูลพบเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ 2 เส้นทาง คือ (1) คำกริยาหลักกลายเป็นกริยาวิเศษณ์ โดยคำว่า ค่อย จะเป็นกริยาวิเศษณ์ที่ปรากฏหลังกริยาหลักเสมอ และ (2) คำกริยาหลักกลายเป็นคำกริยาช่วยบ่งชี้สถานะที่อาจเป็นจริง โดยคำกริยาช่วย ค่อย จะปรากฏหน้าคำกริยาหลักที่รับ อนุประโยคเต็มเต็มเสมอ ในประโยคที่คำว่า ค่อย ทำหน้าที่เป็นคำกริยาช่วยนี้ ยังสามารถสื่อนัยเชิงเวลากาลอนาคตได้ ในส่วนของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์นั้นพบ 3 ลักษณะ ได้แก่ การการสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิม การเกิดความหมายทั่วไป และการขยายความหมายเชิงอุปลักษณะ ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่เกิดขึ้นนั้นยังไม่สมบูรณ์ ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากยังพบการใช้คำว่า ค่อย เป็นคำกริยาหลักในปัจจุบันร่วมกับปรากฏการใช้หมวดคำหน้าที่อื่นๆ ในประโยคด้วย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของการใช้คำว่า ค่อย ทั้งทางด้านความหมายและด้านไวยากรณ์ของการใช้ในปัจจุบันเท่านั้น หากมีการศึกษาการใช้คำว่า ค่อย ในลักษณะการศึกษาเปรียบเทียบเชิงประวัติจะทำให้

เห็นการใช้คำว่า *ค่อย* รวมทั้งกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งทางความหมายและทางไวยากรณ์ในลักษณะที่ชัดเจนและกว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จรัสดาว อินทรทัศน์. (2539). กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย. ใน *ภาษาและภาษาศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1(1)*, 1-20.
- ไพทยา มีสตัย. (2540). การศึกษาคำช่วยหน้ากริยาที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มีงมิตร ศรีประสิทธิ์. (2546). การศึกษาเชิงประวัติของคำว่า *แล้ว อยู่ อยู่แล้ว*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วรลักษณ์ วีระยุทธ. (2556). การกลายเป็นคำไวยากรณ์. ใน *วารสารมนุษยศาสตร์ ปีที่ 20 ฉบับที่ 1(1)*, 108-132.
- สัณห์วัช ธัญวงศ์. (2557). กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ *“ไว้”*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ. (2551). *ยัง: การศึกษาเชิงประวัติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชา ภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2555). ชุดกริยาในภาษาไทย: กริยาเรียงหรืออื่นใด?. ใน *วารสารภาษาและวัฒนธรรม ปีที่ 31 ฉบับที่ 1(2)*, 35-66.
- อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2558). *วจีวิภาคและวากยสัมพันธ์: ภาษาศาสตร์ในแนวหน้าที่นิยมแบบลักษณะ ภาษา*. เอกสารประกอบการสอน รายวิชา 209522 วจีวิภาคและวากยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Givón, T. (2001). *Syntax Vol.I, II*. Amsterdam/Philadelphea: John Benjamins Publishing Company.